

IN MEMORIAM: VESNA BUTORAC BLAČE (ZAGREB 11. IX. 1943-ZAGREB 11. IX. 2024)

U panteonu hrvatske kulture

„Balet - to je ljubav, ljubav jača od svih napora“, govorila je jedna od najvećih hrvatskih baletnih umjetnica Vesna Butorac Blaće. Tri desetljeća njezine karijere pripadala su Hrvatskome narodnom kazalištu u Zagrebu i zagrebačkoj publici, ali i velikome dijelu svijeta jer je obišla cijelu Europu, Aziju i Sjevernu Ameriku. A i cijelu Jugoslaviju gdje je jednoglasno i bez ograda bila prihvaćena kao najbolja, najveća i jedinstvena jugoslavenska primabalerina.

Debitirala je kao učenica baletne škole 1957. godine. Od početka sezone 1959/1960. profesionalno je angažirana kao članica baletnog ansambla. U prve dvije sezone istaknula se nizom značajnih manjih sola u baletima i operama. Rad s troje koreografa - Pinom Mlakarom, Sonjom Kastl i Waclawom Orlikowskym - značio je stalan napredak te kumuliranje znanja i tehničkih sposobnosti za sve učestalije nastupe u inozemstvu.

U baletnu solisticu unaprijeđena je 1961. Tada su baletni solisti, kada nisu imali solističkih zadataka, morali plesati u baletnom zboru. To je značilo punu aktivnost, maksimalno održavanje kondicije i plesne tehnike, stalni osjećaj bivanja na pozornici i kontakta s publikom. Nije čudo što je, tako odgojena, Vesna Butorac s velikim veseljem još do sredine 1970-ih, kao svjetski priznata primabalerina, plesala sola u baletnim prizorima opera *Aida* i *Gioconda*. Sonja Kastl odmah je pred sobom vidjela plesačicu koja će ubrzo postati ponos zagrebačkog Baleta. Kao ravnateljica Baleta omogućila joj je jednogodišnje usavršavanje u Lenjingradu. Po povratku, 1967, donijela je odluku o njezinu promicanju u status primabalerine.

Đavolice na špicama

Vesnina neograničena tehnička mogućnost nadahnule su koreografe, bračni par Mlakar, da nakon tri desetljeća načine rekonstrukciju vlastita djela. *Đavo u selu* nastao je na zasadama škole modernog plesa Rudolfa von Labana. Mlakarovi su povezali moderna shvaćanja o pokretu, tradicionalni baletni izraz i nacionalni idiom Lhotkine glazbe te *Đavla* postavili kao balet na poluprstima. Vesna ih je potaknula na novo viđenje uloge Đavolice na špicama. *Pointé*, kao osnova klasične baletne tehnike, organski je, zahvaljujući njoj, sljubljen s ekspresionističkom osnovom *Đavlova* stila. Otada se Đavolice pleše na vršcima prstiju. Vesnina je Đavolice antologijsko ostvarenje hrvatskog baleta, „izvanredna i fascinantna“, opaka i zavodljiva. Tijela oblikovana savršenom ženstvenošću, isijavala je seksipilom i tehničkom perfekcijom.

Bila je vrhunski tumač glavnih i naslovnih uloga u klasičnom, neoklasičnom i modernom repertoaru. Zadnjih desetetak godina u Zagrebu redovito je plesala uloge koje doista znače vrhunac karijere svake balerine: *Odette* i *Odiliju* u *Labudem jezeru*, *Đavolicu*, *Giselle*, *Carmen*, *Quitri* u *Don Quixoteu*, *Juliju*, *Vilu šećera* u *Orašaru*. Najveće uspjehe postigla je još kreacijama naslovnih uloga u baletima *Pepeljuga*, *Tri kavalira* *frajle Melanije*, *Žar-ptica*, ulogom *Aurore* u *Trnoružici*, *Djevojke* u *Čudesnom mandarinu*, *Desdemone* u *Othellu*, *Lize* u *Vragolastoj djevojci* i nizu drugih. U ožujku 1988. proslavila je 30. obljetnicu umjetničkog rada, i to s *Labudim jezerom*.

Dvostruku ulogu *Odette* i *Odilije* u *Labudem jezeru* plesala je dva i pol desetljeća, od prvog nastupa u ožujku 1965. do oproštaja sa zagrebačkom publikom u veljači 1989, zasigurno najviše u karijeri. Dvojnost toga lika, zrcalni odraz Bijele labudice u Crnoj, i obrnuto, sraz dobra i zla u tom nestvarnom

biću uvijek izaziva raščlambe i propitivanja u kojoj je ulozi balerina bolja, koji joj je lik bliži. Analize su pratile dugo vremensko razdoblje njezina tumačenja, ali i vladanja baletnim pozornicama upravo u toj dvostrukoj ulozi. U početku se za nijansu više isticala kreacija *Odilije*, vulkanskog temperamenta i isto takve plesačke tehnike, fluidne zadržljivosti i snažne dramske ekspresije. S godinama se tehnički besprijekorna, nježna i lirski kreacija *Odette* toliko približila *Odiliji* da su se obje stopile u jedinstvenu cjelinu.

Svaki Vesnin pokret teče uz glazbu i iz nje. Muzikalno slijedi tijek glazbe i poneki agogički trenutak usporenja u varijaciji prati njezino gotovo neprimjetno usporenje okre-

ta. S njima je gostovala na Dalekom istoku, u Dublinu i Lisabonu te u desetak gradova SAD-a i desetak gradova Španjolske. S trupom Wiener Festival Ballett gostovala je u desetak njemačkih gradova. S beogradskim Baletom i *Labudim jezerom* gostovala je u Dortmundu. Samostalno je gostovala u Odesi, Erevanu i Taškentu, na Bermudima, u Salzburgu, Klagenfurtu, Baselu i Innsbrucku te često u Grazu, od 1978. do 1989. Vrhunac samostalnih gostovanja i kruna njezine karijere nastupi su u Marijinskom teatru, tadašnjem Teatru Kirov u Lenjingradu 1973, u *Giselle* i *Labudem jezeru*.

Poslije završetka plesačke karijere Vesna Butorac Blaće bavila se pedagoškim radom i koreografiranjem. U Rijeci je, sredi-

Piše Davor Schopf

Vesna Butorac Blaće kao Bijela labudica u *Labudem jezeru*

ta. *Odette*, bila ona djevojka ili labudica, postaje živa i uvjerljiva. *Odilia* u trećem činu ne zahtijeva toliko suptilnosti u glumačkoj i plesnoj interpretaciji, koliko besprijekorne tehničke vratolomije. No i njih je Vesna crpila iz glazbe. Dovoljno je vidjeti kako je svaki *fouetté* točno u okviru glazbenoga metra. *Codu pas de deusa* završavala je cijelim krugom skokova u okretu na špicu. Po tome je skoku bila fenomen.

Uz bok najboljima

Nastupi u inozemstvu Vesni Butorac Blaće nisu bili nužni kao potvrda vrijednosti jer je ona vrijednost svoje baletne umjetnosti stvarala u Zagrebu i potom je ponosno pronosila svijetom kao vrijednost hrvatske kulture. Na gostovanja je odlazila s Hrvatskim narodnim kazalištem, samostalno i s inozemnim ansablama. Krajem 1972. svjetski baletni umjetnici Galina Samsova i Andre Prokovsky osnovali su trupu New London Ballet. Britanski savjet podupirao je svjetske turneje kojima je trupa pridonosila međunarodnoj kulturnoj promidžbi. Vesna se našla u društvu s Margot Fonteyn, Heinzom Boslom, Attiliom Labisom, Peterom Mallekom, Jorgeom Salaviseom i Jean-Claudeom

nom 1990-ih, s velikim uspjehom prenijela *Romea* i *Juliju* Waclawa Orlikowskog i postavila *Labude jezero*, a 2003. obnovila je Orlikowskijeva *Orašara* u Zagrebu. Bila je dugogodišnja pedagoginja Baletnog ansambla Kazališta Komedija koje je u to doba počelo otvarati stalna radna mjesta za plesače. Bila je jedinstvena i po medijskom prostoru koji joj je pripadao. Novine su stalno o njoj pisale, pratile njezin rad, nove uloge, premijere, gostovanja. A ona je uvijek govorila isključivo o baletu, teškoćama, problemima i ljepotama svoje umjetnosti i profesije. Odlikovana je Ordenom rada sa srebrnim vijencem i Ordenom rada sa zlatnim vijencem. Dobila je Plaketu Saveza baletnih umjetnika Jugoslavije na 11. jugoslavenskom baletnom biennalu u Ljubljani, Nagradu Grada Zagreba, Nagradu „Vladimir Nazor“ za životno djelo, a 2002. Nagradu Hrvatskog glumišta za svekoliko umjetničko djelovanje.

Osebnost kao uvijek, Vesna je umrla na svoj 81. rođendan, 11. rujna. Odletjela je naša labudica, kroz glazbene vrtloge, do panteona hrvatske kulture, dostupnoga rijetkima. Draga Vesna, naš pljesak zauvijek će pratiti raskošnu pjesmu Vašega tijela.

(Izrada članka sufinancirao JANAF)

IZDVAJA

TAMARA JURKIĆ SVIBEN

KONFERENCIJA UDRUGE YOUNG MUSIC TALENTS EUROPE I KONCERT MLADIH EUROPSKIH TALENATA - Glazbena škola u Varaždinu prepoznata je kao centar za školovanje talentiranih mladih umjetnika te od svog osnutka 1828. pa do danas obrazuje brojne generacije glazbenih umjetnika koji svojim

Glazbena škola u Varaždinu

djelovanjem pronose ime svoga grada i Hrvatske diljem europskih i svjetskih pozornica. Danas školu pohađa više od 850 učenika, a od 2022. škola je postala članicom udruge Young Music Talents Europe.

U vrijeme održavanja 54. Varaždinskih baroknih večeri, u Glazbenoj školi u Varaždinu održana je i godišnja konferencija udruge YMTE na kojoj su od 23. do 25. rujna sudjelovali ravnatelji i projektni menadžeri nekih od najeminentnijih glazbenih škola i konzervatorija u Europi: Royal Irish Academy of Music - Junior RIAM, School for Young Talent iz Den Haaga, Barratt Due Institute of Music iz Osla, IEA Oriol Martorell iz Barcelone, EBE-LU, Eberhard-Ludwigs-Gymnasium iz Stuttgarta, Musikgymnasium C.P.E. Bach, Conservatorio Profesional de Música Costa del Sol, Conservatorio della Svizzera Italiana in Lugano, East Helsinki Music Institute, Heino Eller Music School, Johann-Joseph-Fux-Konservatorium Graz, Escola Profissional de Artes da Covilhã, Winterthur Conservatory, Detmold Young Students Institute, Sächsisches Landesgymnasium für Musik, Conservatory for Music and Ballet Maribor, DUMBUC, Ilija Nikolovski Luj iz Makedonije te Glazbena škola Josip Hatze iz Splita. Tom se prilikom i 30 talentiranih mladih glazbenika iz Norveške, Finske, Španjolske, Portugala, Njemačke, Slovenije, Austrije, Estonije i Hrvatske okupilo u Varaždinu pod umjetničkim vodstvom Laure Vadjon te su se publici koncertno predstavili 25. rujna na Varaždinskim baroknim večerima.

13. KORKYRA BAROQUE FESTIVAL

Od 1. do 16. rujna u Korčuli, Veloj Luci, Pupnatu, Stonu, Orebiću i Vignju ljubitelji barokne glazbe mogli su uživati u deset tematski različitih programa s izvođačima iz Danske, Austrije, Velike Britanije, Španjolske, Nizozemske, Italije, Švedske, Srbije i Hrvatske. Tako su nastupili Bachcelona consort u izvedbi Bachove *Kantate BWV 78*. Zatim su se u crkvi sv. Roka u Lumbardi i u crkvi sv. Nikole u Korčuli koncertno obilježile godine života i smrti Marka Pola. U crkvi sv. Nikole u Račišću i u katedrali sv. Marka u Korčuli na koncertu *Mare nostrum* nastupili su Cornelius Uhle, Aapo Häkkinen, Boris Begelman, Laura Vadjon, Romina Lischka i Izidor Erazem Grafenauer izvodili djela Bruhnsa, Romana, Pohlea, Monteverdija, Castella, Marinija, Cecchinija i hrvatskog skladatelja Davora Bobića. Na istome mjestu i u dominikanskom samostanu izveden je program *S pochi o a molti strumenti - El gran teatro del mundo*, dok su u Franjevačkom samostanu i u župnoj crkvi Gospe od sniga u Pupnatu u programu *Ars improvisatoria*, Julio Caballero Pérez i Laura Vadjon predstavili djela Sweelincka, Frobergera, Buxtehudea, Pachelbela, Schmelzera, Pandolfija i Meallija. U Veloj Luci i u Korčuli Hrvatski barokni ansambl i London Handel Players koncertno izveli su Purcellovu operu *Vilinska kraljica*. Uz nezaobilaznu baroknu Morešku kojom je otvoren Korčulanski barokni festival, ovaj je festival postao barokni biser rujanske festivalske ponude na južnom Jadranu čija se ogrlica nastavlja Varaždinskim baroknim festivalom (20. rujna-2. listopada) na sjeveru Hrvatske.

